

Andrej Žmegač

Z

bornik I. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti knjiga je koja već svojom pojavom privlači dostatnu pozornost: dojmljiva je obujma, no važnije je od toga da je riječ o privlačnoj i, rekli bismo, finoj knjizi. Ona je takva unatoč - ili možda upravo zbog - svoje nepretenciozne izvedbe, koja se očituje u skromnom papiru i jednostavnim koricama. To 'radno' obličje čini nam se posve primjerenim i dobrodošlim, jer kao da sugerira da reprezentativnost ne treba tražiti u izgledu, već u sadržaju. Na koricama, što ih je pouzdano profinjeno oblikovao Marcel Bačić, nalazi se u ovom kontekstu nesumnjivo višeznačna perspektivna mreža, znak Kongresa. Neočekivano, ona svojim zakonima ovaj put podvrgava i logotip Instituta, pokazujući možda kako je i sam inicijator i domaćin Kongresa izložen sveopćem sabiranju, ali i putovanju u budućnost.

No, pravi život niti jednoj knjizi ne može donijeti njezina ma kako uspjela oprema, već samo njezin sadržaj. U tom je pogledu Zbornik, dakako, razmjerno vjeran odraz Kongresa iz 2001. godine, sabirući njegove formalne i kvalitativne raznolikosti. Kongres je bio upriličen s idejom podsjećanja na 150-godišnju povijest hrvatske povijesti umjetnosti te je stoga primjereno bio ponuđen povijesni okvir, potom tematiziranje aktualnih problema, a onda, dakako, i ocrtavanje budućeg ('retrospektiva-interakcije-perspektiva'). U sklopu najšire moguće inventure stanja, uz ukupan zbor povjesničara umjetnosti, bili su pozvani i kolege iz 'susjednih' disciplina, poput arheologa, etnologa ili kartografa. Impresivan broj izlaganja, odnosno kasnije pisanih priloga, u

REPREZENTATIVAN ZBORNİK

Zbornik I. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti, Milan Pelc (ur.), Zagreb, Institut za povijest umjetnosti, 2004., 510 str., ISBN 953-6106-47-7

Zborniku je razvrstan u šest logično kreiranih skupina, olakšavajući čitatelju snalaženje i naznačujući osnovne problemske kontekste naše struke. Prilozima autora na kraju je, u najboljoj maniri publikacija ovoga tipa, dodan prijepis završne rasprave, kao i zaključci Kongresa. Čini nam se, prema tome, da je urednik Milan Pelc sa svojim suradnicima, dobro obavio golem posao pripremanja ovakva zbornika, ostvarivši u uredničkom pogledu cjelovit i korektan rezultat.

Kad je pak o autorskim prinosima Zborniku riječ, nemamo namjeru, a niti mogućnosti, ovom se prilikom izriječom osvrnuti na pojedine među njima. Valja, međutim, istaknuti da se već spomenuta raznolikost - u određenom pogledu željena i

naznačena u pozivu na Kongres - očitovala naposljetku i u manje poželjnom obliku, u smislu posve neujednačenih pretenzija, odnosno dosega što ih imaju pojedini prilozi. Brojni autori, naime, kao da se nisu obazirali na okolnost da je ipak riječ o Kongresu, prijavljujući teme iz svoje uobičajene, redovite 'produkcije'. Ma koliko takvi radovi bili originalni i temeljiti, ma koliko predstavljali znanstvene doprinose, držimo da im je mjesto na skupovima o ovom ili onom umjetniku, ovom ili onom spomeniku, ovom ili onom problemu. Dakako da i takvi prilozi implicate mogu imati mnogo šire značenje od svoje izvorne teme, no čini nam se da je sretniji izbor ostavimo li takve radove nekom skupu užega značenja, odnosno znanstvenom časopisu. Suprotno tomu, Kongres je, i trebao bi biti, mjestom opće, načelne, pa i 'metatematske' rasprave. Prolistamo li naš Zbornik, rekli bismo da možda i polovica autora ne uvažava Kongres na taj način; njihovi radovi, premda počesto vrijedni i zanimljivi, ne postavljaju pitanja, ne iznose dvojbe, ne problematiziraju u bilo kojem vidu zatečeno stanje.

Ne možemo, a da ne prigovorimo u još jednom pogledu. Kako nas, naime, predgovor podsjeća, od 93 izlaganja na Kongresu, Zbornik ih u pisanom obliku objavljuje tek 76. Naprosto stoga što ih njihovi autori nisu (u komfornom i više puta produljivanom roku) pripremili za tisak. Znajući da među njima ima i neobično zanimljivih priloga, moramo žaliti za propuštenim i pitati se kakvi mogu biti razlozi takvom neodgovaranju na obvezu da se Zbornik učini što cjelovitijim. Ovako, nažalost, ti prilozi ostaju zabilježeni tek u kongresnoj knjižici sažetaka.

No, i u takvim okolnostima Zbornik ne izmiče zadaći da bude reprezentativan, pa on tu ulogu zapravo ispunjava, kao što smo vidjeli, u svakom smislu toga termina. Držimo da je takav učinak dobrodošao u prilici simboličnog obilježavanja 150 godina hrvatske povijesti umjetnosti, jednako kao i prijelaza u novi milenij.